

**Періодична система
хімічних елементів, її
структура.**

Гра «Так» чи «Ні»

1. До групи лужних металів належать:
Літій, Натрій, Рубідій, Цезій

Так

2. До галогенів належать:
Хлор, Бром, Манган, Оксиген

Ні

3. До групи інертних елементів належать:
Гелій, Неон, Ферум, Аргон

Ні

4. Хімічна активність лужних металів зростає із збільшенням відносної атомної маси

Так

5. Хімічна активність галогенів спадає із збільшенням відносної атомної маси

Так

6. Оксиди лужних металів виявляють основний характер.

Так

7. Натрій і Калій взаємодіють з водою за звичайних умов.

Так

8. Метали натрій і калій м'які, легко ріжуться ножом.

Так

9. Усі лужні метали мають однакову густину, а також однакові значення температур плавлення та кипіння.

Ні

10. Галогени взаємодіють з металами,
утворюючи солі

Так

11. Інертні елементи – типові неметали

Ні

12. Галогени – типові неметали

Так

У 1869р. **Д.І. Менделєєв**
сформулював періодичний
закон:

**Властивості елементів і властивості
утворених ними простих і складних сполук
перебувають у періодичній залежності від
величини атомних мас.**

Які закономірності спостерігав Д.І.Менделєєв у кожному відрізку

- 1) Металічні властивості спадають, неметалічні – зростають;
- 2) Валентність в сполуках з Оксигеном зростає;
- 3) Характер вищих оксидів та відповідних їм гідратів оксидів змінюється від основного через амфотерні до кислотних;
- 4) Валентність в летких сполуках з Гідрогеном спадає.

Періодична система хімічних елементів — графічне зображення періодичного закону.

Период	Ряд	ГРУППЫ ЭЛЕМЕНТОВ										
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII			
1	1	(H)							H ¹ 1,00797 Водород	He ² 4,0026 Гелій	Обозначение элемента Атомный номер <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> Li³ 6,939 Литий </div> Относительная атомная масса	
2	2	Li ³ 6,939 Литий	Be ⁴ 9,0122 Бериллий	B ⁵ 10,811 Бор	C ⁶ 12,01115 Углерод	N ⁷ 14,0067 Азот	O ⁸ 15,9994 Кислород	F ⁹ 18,9984 Фтор	Ne ¹⁰ 20,179 Неон			
3	3	Na ¹¹ 22,9898 Натрий	Mg ¹² 24,305 Магний	Al ¹³ 26,9815 Алюминий	Si ¹⁴ 28,086 Кремний	P ¹⁵ 30,9738 Фосфор	S ¹⁶ 32,064 Сера	Cl ¹⁷ 35,453 Хлор	Ar ¹⁸ 39,948 Аргон			
4	4	K ¹⁹ 39,102 Калий	Ca ²⁰ 40,08 Кальцій	Sc ²¹ 44,956 Скандій	Ti ²² 47,90 Титан	V ²³ 50,942 Ванадій	Cr ²⁴ 51,996 Хром	Mn ²⁵ 54,9380 Марганец	Fe ²⁶ 55,847 Железо	Co ²⁷ 58,9330 Кобальт	Ni ²⁸ 58,71 Нікель	
	5	Cu ²⁹ 63,546 Мідь	Zn ³⁰ 65,37 Цинк	Ga ³¹ 69,72 Галій	Ge ³² 72,59 Германій	As ³³ 74,9216 Мышьяк	Se ³⁴ 78,96 Селен	Br ³⁵ 79,904 Бром	Kr ³⁶ 83,80 Криптон			
5	6	Rb ³⁷ 85,47 Рубидій	Sr ³⁸ 87,62 Стронцій	Y ³⁹ 88,906 Иттрий	Zr ⁴⁰ 91,22 Цирконій	Nb ⁴¹ 92,906 Ніобій	Mo ⁴² 95,94 Молибден	Tc ⁴³ [99] Технецій	Ru ⁴⁴ 101,07 Рутеній	Rh ⁴⁵ 102,905 Родій	Pd ⁴⁶ 106,4 Палладій	
	7	Ag ⁴⁷ 107,868 Срібло	Cd ⁴⁸ 112,40 Кадмій	In ⁴⁹ 114,82 Індій	Sn ⁵⁰ 118,69 Олово	Sb ⁵¹ 121,75 Сурьма	Te ⁵² 127,60 Телур	I ⁵³ 126,9044 Йод	Xe ⁵⁴ 131,30 Ксенон			
6	8	Cs ⁵⁵ 132,905 Цезій	Ba ⁵⁶ 137,34 Барій	La* ⁵⁷ 138,91 Лантан	Hf ⁷² 178,49 Гафній	Ta ⁷³ 180,948 Тантал	W ⁷⁴ 183,85 Вольфрам	Re ⁷⁵ 186,2 Реній	Os ⁷⁶ 190,2 Осмій	Ir ⁷⁷ 192,2 Іридій	Pt ⁷⁸ 195,09 Платина	
	9	Au ⁷⁹ 196,967 Золото	Hg ⁸⁰ 200,59 Ртуть	Tl ⁸¹ 204,37 Талій	Pb ⁸² 207,19 Свинець	Bi ⁸³ 208,980 Висмут	Po ⁸⁴ [210]* Полоній	At ⁸⁵ [210] Астат	Rn ⁸⁶ [222] Радон			
7	10	Fr ⁸⁷ [223] Францій	Ra ⁸⁸ [226] Радій	Ac** ⁸⁹ [227] Актиній	Rf ¹⁰⁴ [261] Резерфордій	Db ¹⁰⁵ [262] Дубній	Sg ¹⁰⁶ [263] Сиборгій	Bh ¹⁰⁷ [262] Борій	Hs ¹⁰⁸ [265] Хассій	Mt ¹⁰⁹ [266] Майтнерій	Ds ¹¹⁰ [271] Дармштадтій	
	11	Rg ¹¹¹ [272] Рентгеній	Cn ¹¹² [285] Коперніцій	Nh ¹¹³ [286] Нихоній	Fl ¹¹⁴ Флеровій	Mc ¹¹⁵ Московій	Lv ¹¹⁶ Ливерморій	Ts ¹¹⁷ Теннессин	Og ¹¹⁸ [294] Оганесон			

Лантаноїди*	58 Ce 140,12 Церій	59 Pr 140,907 Празеодим	60 Nd 144,24 Неодим	61 Pm [147]* Прометій	62 Sm 150,36 Самарій	63 Eu 151,96 Європій	64 Gd 157,25 Гадоліній	65 Tb 158,924 Тербій	66 Dy 162,50 Диспрозій	67 Ho 164,930 Гольмій	68 Er 167,26 Ербій	69 Tm 168,934 Тулій	70 Yb 173,04 Іттербій	71 Lu 174,97 Лютецій
Актиноїди**	90 Th [232] Торій	91 Pa [231] Протактиній	92 U 238,03 Уран	93 Np [237] Нептуній	94 Pu [244] Плутоній	95 Am [243] Америцій	96 Cm [247] Кюрій	97 Bk [247] Берклій	98 Cf [252]* Каліфорній	99 Es [254] Мінштейновій	100 Fm [257] Фермій	101 Md [257] Менделєєвій	102 No [259] Нобелій	103 Lr [260] Лоуренсій

Будова періодичної системи

➤ Елементи, розташовані в періодичній системі, утворюють 8 груп.

Група – це вертикальний стовпчик, в якому один під одним розміщені елементи подібні за властивостями.

I	II	VII
(H)		H 1 1,00797 Водород
Li 3 6,939 Літій	Be 4 9,0122 Берилій	F 9 18,9984 Фтор
Na 11 22,9898 Натрій	Mg 12 24,305 Магній	Cl 17 35,453 Хлор
K 19 39,102 Калій	Ca 20 40,08 Кальцій	25 Mn 54,9380 Марганець
29 Cu 63,546 Мідь	30 Zn 65,37 Цинк	Br 35 79,904 Бром
Rb 37 85,47 Рубідій	Sr 38 87,62 Стронцій	43 Tc [99] Технецій
47 Ag 107,868 Срібло	48 Cd 112,40 Кадмій	I 53 126,9044 Йод
Cs 55 132,905 Цезій	Ba 56 137,34 Барій	75 Re 186,2 Реній
79 Au 196,967 Золото	80 Hg 200,59 Ртуть	At 85 [210] Астат
Fr 87 [223] Францій	Ra 88 [226] Радій	107 Bh [262] Борій
111 Rg [272] Рентгеній	112 Cn [285] Коперницій	Ts 117 Теннессин

Підгрупи

Головна (A)

Побічна (B)

Складається з елементів і малих і великих періодів

Складається з елементів лише великих періодів

Будова періодичної системи

- Елементи, розташовані в періодичній системі утворюють 7 періодів. **Період** – це горизонтальний ряд хімічних елементів, розміщених відповідно до зростання їх відносних атомних мас, що починається лужним металом і закінчується інертним елементом.

1	H Гідроген 1,00795									(H)	He Гелій 4,0026
2	Li Літій 6,9412	Be Берилій 9,01218	B Бор 10,812	C Карбон 12,0108	N Нітроген 14,0067	O Оксиген 15,9994	F Флуор 18,9984	Ne Неон 20,179			
3	Na Натрій 22,98977	Mg Магній 24,305	Al Алюміній 26,98154	Si Силіцій 28,086	P Фосфор 30,97379	S Сульфур 32,06	Cl Хлор 35,453	Ar Аргон 39,948			
4	K Калій 39,0983	Ca Кальцій 40,08	Sc Скандій 44,9559	Ti Титан 47,88	V Ванадій 50,9415	Cr Хром 51,996	Mn Манган 54,938	Fe Ферум 55,847	Co Кобальт 58,9332	Ni Нікель 58,7	
	Cu Купрум 63,546	Zn Цинк 65,38	Ga Галій 69,72	Ge Германій 72,59	As Арсен 74,9216	Se Селен 78,96	Br Бром 79,904	Kr Криптон 83,8			

Періоди

Малі
1,2,3 періоди

Великі
4,5,6,7 періоди

Будова періодичної системи

- Вниз таблиці винесено загальні формули вищих оксидів і летких сполук з Гідрогеном

Загальна формула вищого оксиду	R_2O	RO	R_2O_3	RO_2	R_2O_5	RO_3	R_2O_7	—
Загальна формула леткої сполуки з Гідрогеном	—	—	—	RH_4	RH_3	H_2R	HR	—

Елементи з порядковими номерами 58-71 та 90-103, особливо схожі за властивостями, утворюють два сімейства — лантаноїдів та актиноїдів.

Лантаноїди*	58 Ce 140,12 Церій	59 Pr 140,907 Празеодим	60 Nd 144,24 Неодим	61 Pm [147]* Прометій	62 Sm 150,35 Самарій	63 Eu 151,96 Європій	64 Gd 157,25 Гадоліній	65 Tb 158,924 Тербій	66 Dy 162,50 Диспрозій	67 Ho 164,930 Гольмій	68 Er 167,26 Ербий	69 Tm 168,934 Тулій	70 Yb 173,04 Йттербий	71 Lu 174,97 Лютецій
Актиноїди**	90 Th 232,038 Торій	91 Pa [231] Протактиній	92 U 238,03 Уран	93 Np [237] Нептуній	94 Pu [244] Плутоній	95 Am [243] Америцій	96 Cm [247] Кюрій	97 Bk [247] Берклій	98 Cf [252]* Каліфорній	99 Es [254] Енштейній	100 Fm [257] Фермій	101 Md [257] Менделєвій	102 No [259] Нобелій	103 Lr [260] Лоуренсій

Охарактеризуйте положенням елемента в періодичній системі за планом

Назва елемента	Порядковий номер	Відносна атомна маса	Номер періоду	Номер групи	підгрупа
<i>K - Калій</i>	<i>19</i>	<i>39</i>	<i>4</i>	<i>I</i>	<i>головна</i>
Ca -					
P -					
Fe -					

Як змінюються властивості елементів в періодах і групах

Властивості	Зміни у періодах →	Зміни у головних підгрупах ↓
Металічні	послаблюються	посилюються
Неметалічні	посилюються	послаблюються
Вища валентність за Оксигеном	збільшується	постійна
Валентність в летких сполуках з Гідрогеном	зменшується	постійна

Дайте правильну відповідь:

- 1). Скільки періодів містить періодична система?
- 2). Які бувають періоди?
- 3). Чим відрізняються між собою періоди?
- 4). Скільки хімічних елементів містить 1 період?
- 5). Скільки хімічних елементів містить 2 та 3 періоди?
- 6). Скільки хімічних елементів містить 4 період?
- 7). Скільки груп містить періодична система?
- 8). На які дві підгрупи поділяється кожна група?
- 9) Яка підгрупа є головною?
- 10) Яка підгрупа є побічною?

Домашнє завдання

- § 7, вивчити основні закономірності Періодичної системи
- Скласти кросворд «Періодична система»